

היום נלמד בעזרת ה':

שבת דף פד

אמר רבא: לדעת חנניה שספינה המיטלטלת מלאה טמאה, אף אם היא מיטלטלת רק ע"י שוורים מחמת גודלה, היא נחשבת כספינה המיטלטלת וטמאה.

וכפי שלמדנו - שלש סוגי עגלות הם לעניין טומאה: 1. עגלה העשויה כקתדרא (= קצרה ומוקפת שלש מחיצות) מקבלת טומאת מדרס, משום שהיא מיועדת לשיבה עליה. 2. עגלה העשויה כמיטה (= ארוכה והתחתית שלה שלמה ללא שום נקב) מקבלת טומאת מת (ושאר טומאות) אבל לא טומאת מדרס, משום שהיא אינה מיועדת לשיבה עליה אלא לשאת עליה משאות. 3. עגלה שעשויה להוליך בה אבנים לא מקבלת טומאה כלל, משום שיש בה נקבים גדולים יותר משיעור רימון, והיא אינה נחשבת לכלי, אבל אם נקביה קטנים משיעור רימון הרי היא מקבלת טומאה. מוכח שכלי עץ שמיטלטל רק ע"י שוורים הרי הוא מקבל טומאה.

שלש סוגי תיבות הם לעניין טומאה: 1. תיבה שפתחה מהצד מקבלת טומאת מדרס, משום שאפשר להשתמש בה גם כששוכבים עליה, ואין צריך לומר לשוב עליה 'עמוד ונעשה מלאכתנו'. 2. תיבה שפתחה מלמעלה מקבלת טומאת מת (ושאר טומאות) אבל לא טומאת מדרס, משום שאינה מיועדת לשכב עליה, שאם ישכב עליה אומרים לו 'עמוד ונעשה מלאכתנו'. 3. תיבה הבאה במידה (= תיבה גדולה שאינה מיטלטלת מחמת גודלה, ופתחה מלמעלה) לא מקבלת טומאה כלל, משום שאינה ראויה לשכב עליה (= שהרי פתחה מלמעלה), וכן טהורה משאר טומאות משום שאינה מיטלטלת מליאה.

כלי חרס נטמא רק מאוירו ולא מגבו. לכלי חרס אין טהרה במקוה.

ת"ר מדרס כלי חרס טהור, רבי יוסי אומר אף הספינה: רב זביד מבאר את הברייתא: אם הזב ישב על כלי חרס (ולא נגע באוירו) הכלי לא נטמא בטומאת מדרס, לפי שאין טומאת מדרס לכלי חרס, אבל אם נגע הזב בתוך הכלי הרי הכלי נטמא, וספינה של חרס מקבלת טומאה כחנניה (לעיל).

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

רב פפא מקשה על ביאורו - א"כ מה כוונת רבי יוסי באומר "אף" הסיפנה? אלא מבאר רב פפא את הברייתא - אם הזב ישב על כלי חרס (ולא נגע באוירו) הכלי לא נטמא בטומאת מדרס, לפי שאין טומאת מדרס לכלי חרס, אבל אם נגע הזב בתוך הכלי הרי הכלי נטמא, וכלי מעץ המיועד לישיבה נטמא בין במדרס ובין במגע, וסיפנת הירדן טהורה (כמשנתנו לעיל), ורבי יוסי אומר אף ספינת הירדן טמאה כחנניה (לעיל).

הגמרא מבארת מנין שאין טומאת מדרס לכלי חרס: לדעת חזקיה - מכך שנאמר בזב "וְאִישׁ אֲשֶׁר יִגַע בְּמִשְׁכָּבוֹ יִכַּסּ בְּגָדָיו וְרוּחַצ בַּמַּיִם וְטָמֵא עַד הָעֶרְב", כפי שלזב יש טהרה במקוה כך למשכבו צריך שתהיה טהרה במקוה, וכיון שלכלי חרס אין טהרה במקוה לכן הם אינם נטמאים במדרס. לדעת רבי ישמעאל - מכך שנאמר בזבה "כָּל הַמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו כָּל יְמֵי זוּבָהּ כְּמִשְׁכַּב נְדָתָהּ יִהְיֶה לָּהּ", כפי שלזבה יש טהרה במקוה כך צריך שלמשכבה יהיה טהרה במקוה, וכנ"ל.

👁 פשוטי כלי עץ (= שאין להם בית קיבול) לא מקבלים טומאה.

רב אילעא מקשה: למדנו בברייתא שמפץ (= מחצלת מעץ המיועדת לשכיבה עליה) מקבלת טומאת מת למרות שהיא 'פשוטי כלי עץ'. דין זה נלמד מקל וחומר - ומה פכים קטנים מחרס שלא נטמאים מהזב (= שהרי אינם מיועדים לשבת עליהם, וכן אינם נטמאים במגע הזב משום שכלי חרס נטמא רק מאוירו, ואין הוא יכול להכניס אצבעו לתוכם מחמת שפיהם צר) בכל זאת נטמאים בטומאת מת (= אם היו באהל המת), מפץ שננטמא במדרס הזב (= שהרי הוא ראוי למשכב) קל וחומר שננטמא בטומאת מת. ומקשה רבי אילעא מדוע המפץ נטמא במדרס והרי אין לו טהרה במקוה? 🙄 (לפשוטי כלי עץ אין טהרה במקוה, משום שהם לא נכתבו בתורה בפרשת מדין שמשם לומדים דין טומאה וטבילה לכלים).

רבי חנינא מתרץ הואיל 'ויש במינו', כלומר כיון שיש כלי עץ שיש להם טהרה במקוה (כגון כלי עץ שיש להם בית קיבול), לכן המפץ אינו מתמעט מטומאת מדרס, למרות שהוא עצמו פשוטי כלי עץ ואין לו טהרה במקוה.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

כלי חרס המוקף 'צמיד פתיל' (= מכסה סגור ומהודק יפה) אינו נטמא באהל המת ולא נטמא מה שבתוכו.

רבא לומד שאין טומאת מדרס לכלי חרס מהפסוק "וְכֹל כְּלֵי כְּתוּבָה אֲשֶׁר אֵין צְמִיד פְּתִיל עָלָיו טָמֵא הוּא", משמע שאם יש עליו צמיד פתיל הוא טהור ואפילו אם הוא מיועד למושב נדה, שהרי אם הוא היה נטמא במדרס אין הוא יכול להציל על מה שבתוכו מלקבל טומאה אפילו כשיש עליו צמיד פתיל, משום שדבר טמא אינו יכול לחצוץ בפני הטומאה, וא"כ מוכח שכלי חרס לא נטמא במדרס.

משנה: עניין כלאי זרעים: ערוגה של ירק שהיא בגודל של ששה על ששה טפחים, אפשר לזרוע בה חמשה מינים שונים של זרעונים ואין בכך איסור כלאים, וזה יתכן כשזרע ארבעה מיני זרעונים בארבע רוחות הערוגה חוץ מהקרן, ועוד גרעין אחד באמצע (ראה ציור).

הסבר לדברים: כשהתורה אסרה כלאים היא הקפידה על עירוב, כלומר שאסור שהמינים יהיו מעורבבים זה בזה אלא צריך שיהיה היכר ביניהם, אבל אין חשש אם הם יונקים זה מזה, כפי שלמדנו בעניין כלאי הכרם שמותר לזרוע סמוך לגדר מצד זה חטה ומהצד השני גפן למרות שהם יונקים זה מזה מתחת לגדר, משום שהגדר מבדילה ביניהם. ולכן בנידון שלנו כשהוא זורע ארבעה מינים שונים בארבע רוחות הערוגה קוץ מהקרן, אף שהמינים יונקים זה מזה (= שהרי כדי שלא ינקו זה מזה צריך להרחיק ביניהם ג' טפחים) אין בזה משום כלאים, משום שיש כאן היכר גדול כיון שאין דרך לזרוע בצורה כזאת. אבל בין הזרע האמצעי לשאר המינים צריך להרחיק ג' טפחים כדי שלא ינקו זה מזה, משום שאין היכר ביניהם.

↓ ראה ציור בדף הבא ↓

(המשך מדף קודם ↑)

